

PaKaste -hankkeen loppuraportti ajalta 1.9.2009 - 30.10.2011

Kemi: Nuorten pitkäaikaisasiakkuuksien ehkäiseminen

Raportoijat: kehittäjäsosiaaliohjaaja Petra Hyvärinen
ja kehittäjäsosiaalityöntekijä Jari Savikuja

Kehittämistyön tavoitteet ja kehittämiskohteet

Kemissä Kaste-hanke alkoi 1.9.2009. Projektityöntekijöiden työaika jaettiin siten, että puolet työajasta oli kunnan palvelusta ja toinen puoli Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen palvelusta. Työajan käyttö järjestettiin siten että viisi päivää tehtiin kunnalle ja sitten jatkuen viisi päivää projektille. Työjakso alkoi torstaista seuraavan viikon keskiviikkoon. (Esimerkiksi torstaista keskiviikkoon kuntatyötä jatkuen taas torstaista keskiviikkoon projektityönä jne.) Se, että joka viikolla oli kuntapäiviä joko kaksi tai kolme, oli olennaista aikuissosiaalityön sujuvuuden kannalta sillä Savikuja toimi silloin aikuissosiaalityössä vs. vastaavana sosiaalityöntekijänä. Kehittämistyössä säilyi näin myös käytännön läheisyys.

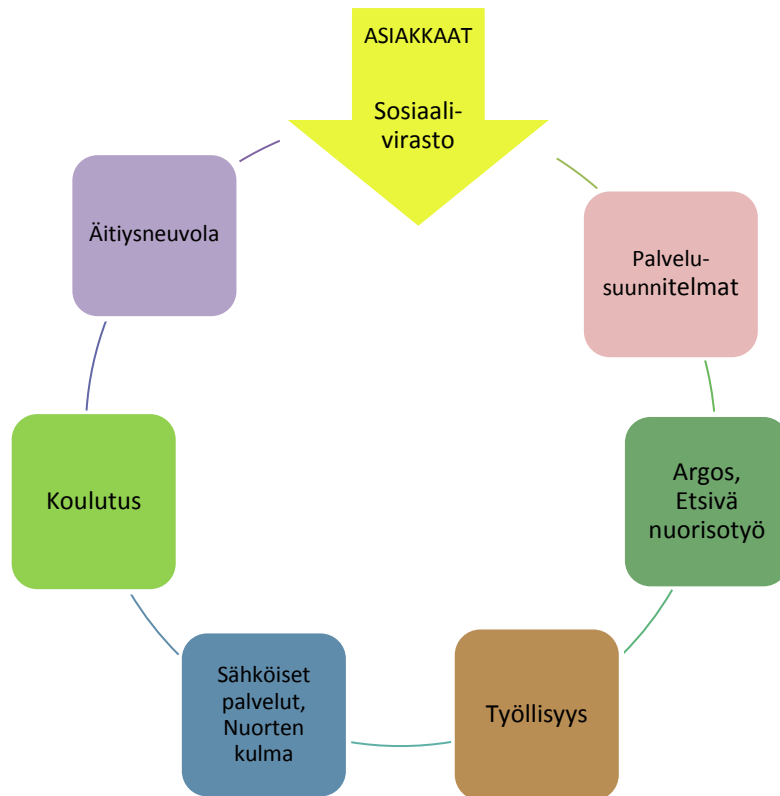
Kemin kaupungin näkemys projektin kohderyhmästä olivat nuoret. Syyskuun 2009 aikana projektityöntekijät asettivat tavoitteeksi nuorten toimeentulotukiasiakkaiden palvelujen parantamisen pitkäaikaisasiakkuuksien ehkäisemiseksi. Tavoitteena oli, että ensikertaa toimeentulotukea hakeva nuori saisi mahdollisimman nopeasti

suunnitelmallisen sosiaalityön tuekseen. Nopealla suunnitelmallisella puuttumisella katsottiin ehkäisevän ongelmien vaikeutumista. Sosiaaliviraston käytännön kehittämisen rinnalla oli kehitettävä myös yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävää moniammatillista työtä. Moniammatillinen verkosto on sosiaalityölle välttämätöntä tukitoimien kannalta ja ennaltaehkäisevän työn kannalta. Ennaltaehkäisevässä työssä vaikutetaan silloin kun ongelmat ovat vielä pieniä ja pienillä toimilla hallittavissa. Ennaltaehkäisevän työn on tavoitettava myös potentiaaliset asiakkuudet neuvonnan ja ohjauksen kautta.

Moniammatillisella verkostomaisella työtavalla tarkoittamme sitä, että sosiaalityö on verkostoitunut nuorille palveluja tuottavien toimijoiden kanssa. Sosiaalityöstä tai muiden palvelujen toimipisteestä ollaan toisiinsa yhteydessä asiakkaan tarpeiden perustalta. Tarpeet ratkaisevat tehdäänkö työtä eri ammattialan työntekijän kanssa (työparina) tai useamman ammattilaisen kanssa. Työtavassa olennaista on saavutettavuus, joustavuus, tarpeet. Työtä voidaan tehdä monella tavalla esimerkiksi jakamalla infoa potentiaalisille asiakkaille, kehittämällä toisen ammattialan kanssa yhteistä työtä tai viemällä sosiaalityön työtä ja ideoita muihin toimipisteisiin.

Sosiaalivirastossa palvelujen parantaminen konkretisoitui palvelusuunnitelmaksi. Asiakkaan kanssa tehdyn palvelusuunnitelman katsottiin olevan tehokas väline parempaan sosiaalityöhön. Palvelusuunnitelman kehittäminen ja siihen liittyvä koulutus tapahtui lokakuun 2009 aikana. Palvelusuunnitelman käyttöönotto alkoi nuorista ja sen jälkeen suunnitelmaa on tehty kaikille asiakasryhmille. Ennen palvelusuunnitelman käyttöönottoa tapahtunut koulutus käsitteli palvelusuunnitelman tekemistä ja asiakasnäkökulmaa sekä asiakastyötä eettisistä lähtökohdista, jotta suunnitelman tekeminen koettaisiin asiakkaan kanssa tehtäväksi yhteiseksi ja myönteiseksi asiaksi. Palvelusuunnitelmaan sisältyy haasteena yhteistyökumppanuus, asiakkaan osallisuus ja itsemäärämisoikeus.

Nuorten kanssa työtä tekevät yhteistyökumppanit muodostavat sosiaalityöntekijälle ja asiakkaalle välttämättömän tuen ja mahdollistavat ennaltaehkäisevän sosiaalityön. Kehittämisalueiksi muodostuivat sosiaaliviraston käytännön lisäksi sosiaaliviraston ”ulkopuolella” oleva nuorille palveluja tarjoavat toimijat (ks. kuva 1).

KUVA 1. Kehittämisen osa-alueet

Äitiysneuvolan terveydenhoitajien kanssa kehitettiin ennaltaehkäisevä ja varhain tukea antava toimintamalli odottaville äideille ja heidän kumppaneille vuoden 2010 talven ja kevään aikana. Ensimmäiset yhteiset asiakkaat tulivat yhteisvastaanotolle kesäkuussa. Nimeksi saanut Varhain vanhemmaksi –toimintamalli on toimiva työkäytäntö ja otettu osaksi normaalityötä.

Ennaltaehkäisevän moniammatillisen yhteistyön mallia ja suunnitelmallista nuorten kanssa tehtävää sosiaalityötä kehitettiin projektin aikana myös toisen asteen ammatillisen koulutustoimijan Lappian kanssa, työ- ja elinkeinotoimiston ja etsivän nuorisotyön kanssa. Nuorten palveluprosessia muun muassa mallinnettiin viiden nuorille palveluja tarjoavan toimijan kanssa keväällä 2011. Toimijoina olivat sosiaalityö, etsivä nuorisotyö, Meri-Lapin työ- ja elinkeinotoimisto, Meri-Lapin työhönvalmennussäätiö ja koulutustoimija ammattiopisto Lappia. (Mallinnus julkaistu 5/2011, www.sosiaalikallega/mallit/moniammatillinen_yhteistyö) Lisäksi jo Uula -hankkeen

aikana kehitettyyn verkkoneuvontapalveluun on lisätty nk. Nuorten kulma, jossa nuorilla on mahdollisuus laittaa aikavarauspyyntöjä ja kysyä työntekijöiltään heitä askarruttavia asioita.

Raportissa käydään läpi eri kehittämiskohteet ja kehittämisen tämän hetkinen tila. Pohdimme kehittämisalueen onnistumista suhteessa tavoitteisiin ja mahdollista jatkotyöskentelyä. Raportin lopussa on tiivistetysti projektin keskeiset tulokset.

Palvelusuunnitelma

Palvelusuunnitelma on asiakkaan kanssa yhdessä tehty suunnitelma johon on kirjattu tavoitteet ja tarvittavat tukitoimet asiakkaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Palvelusuunnitelman malli otettiin käyttöön välittömästi koulutuksen jälkeen erityisesti alle 20-vuotiaiden nuorten asiakastapaamisissa. Asiakastapaamiset ovat nuorille ja ensikertaa asioiville tärkeitä, sillä silloin saadaan arvioitua asiakkaan elämäntilannetta ja suunnattua oikein sosiaalityötä. Työkokemus on osoittanut että asiakkuuden pitkittyessä ja epävarmuuden jatkuessa erilaiset riskit voivat toteutua ja johtaa syrjäytymiseen. Mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja suunnitelmallisesti toteutetun sosiaalityön avulla nuoren on saatava riittävästi tukea ja ohjausta valintoihin jotka johtavat asiakkuudesta poistumiseen.

Puolta työaikaa kunnalle tekevilla kehittäjätyöntekijöillä oli projektin alusta 2010 vuoden loppuun yhteinen sijainen, joka teki täyttä työpäivää. Projektin aikana tavoitteena oli, että uudelle asiakkaalle tehdään palvelusuunnitelma kolmen kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta. Asiakkuudessa jo oleville varattiin palvelusuunnitelmaa varten aikoja sosiaalivirastoon tai nuoren kotiin. Palvelusuunnitelmia tehtiin keskimäärin 20 :lle asiakkaalle kuukaudessa. Vuoden 2010 loppuun mennessä lähes jokaisella nuorella oli tehtynä palvelusuunnitelma. Sijainen vaihtui tammikuussa 2011, hän työskenteli kolme kuukautta jonka jälkeen sijaista ei ollut ollenkaan. Vapautuva resurssi käytettiin etuuskäsittelyn vahvistamiseen, jolla pystyttiin vapauttamaan muiden sosiaalityöntekijöiden työtä asiakastyöhön ja palvelusuunnitelman tekemiseen laajemmalti.

Palvelusuunnitelma on levinnyt koskemaan kaikkia asiakkaita. Uusia työntekijöitä on perehdytetty palvelusuunnitelman tekemiseen. Palvelusuunnitelman rakenne on tehty yksinkertaiseksi. Suunnitelma sisältää elämäntilanteen arvioinnin, tavoitteet, tukitoimet ja mahdollisen suunnitelman tarkistuksen ja luvan käyttää palvelusuunnitelmaa moniammattillisessa yhteistyössä.

Palvelusuunnitelman teossa olennaista on se, että se on tehty asiakkaan kanssa yhdessä. Asiakkaan on koettava suunnitelma omakseen. Tällöin sitoutuminen tavoitteisiin ja tukitoimiin (keinot) lisääntyy. Palvelusuunnitelman tekeminen on parhaimmillaan asiakasta osallistavaa toimintaa, joka mahdollistaa asiakkaalle aktiivisen roolin oman elämänsä jäsentäjänä ja muuttajana, sosiaalityöntekijän tukiessa ja rohkaistessa näitä pyrkimyksiä. Työntekijät toimivat asiakkaan työparina tavoitteiden toteuttamiseksi.

Palvelusuunnitelma on muun muassa muutostyön väline. Asiakkaan elämäntilanteen jäsentäminen selkeämmäksi ja sen arvioiminen osuvasti, on haastavaa kummallekin osapuolelle. Elämäntilanteen arvioiminen on perusta oikein suunnatulle sosiaalityölle. Elämäntilanteen, asiakkaan voimavarojen ja ongelmien arviointi voi viedä enemmänkin aikaa, joten palvelusuunnitelmaa ei tarvitse eikä aina voi tehdä yhdellä kerralla. Palvelusuunnitelma myös muuttuu asiakasprosessin aikana.

Nuorten palvelusuunnitelmien hyödyt tulivat nopeasti esiin muun muassa työ- ja elinkeinotoimistosta saadun palautteen muodossa. Työ- ja elinkeinotoimiston asiakasajalla keskustellaan realistiselta perustalta kun kaikilla osapuolilla on samat tiedot ja tavoitteet käytettävissä. Palvelusuunnitelman väljä rakenne antaa mahdollisuuden asiakkaan tarpeiden perustalta tehdä erilaisia suunnitelmia. Esimerkiksi asiakkaan tarpeen perustalta se voidaan tehdä yhdessä toisen palvelutarjoajan kanssa. Jos asiakas tarvitsee moniammattillista työtä tuekseen, yhteinen palvelusuunnitelma selkeyttää asiakkaan tilannetta ja yhteistyötä. Asiakasosallisuuden lisäksi on rohkaistava ja vapautettava työntekijöiden ajattelutapaa ylittämään perinteisiä hallintorajoja. Palvelusuunnitelman hyötyinä on koettu ehdottomasti muun muassa seuraavanlaisia ulottuvuuksia:

- suunnitelmallisena ja dokumentoituna työvälineenä asiakasprosessi ei jää

kesken työntekijän vaihtuessa.

- se ohjaa työprosessia ja mahdollistaa työn arviointia (tavoitteet, keinot ja vaikutukset)
- lisää asiakaslähtöisyyttä
- lisää asiakkaan tietoisuutta omasta tilanteesta, voimavaroista ja mahdollisuuksista
- mahdollistaa ammatillista reflektointia
- suunnitelmassa on eettinen ulottuvuus
- hyvä yhteistyöväline
- sosiaalityö tulee näkyväksi
- lisää mahdollisuuksia muuttaa työtä ja vaikuttaa ympäröiviin systeemeihin

Varhain vanhemmaksi toimintamalli

Varhain vanhemmaksi toimintamalli on terveydenhuollon ja aikuissosiaalityön yhteistyömalli. Nuorille (alle 21-vuotiaille) äideille ja heidän kumppanilleen varataan yhteinen aika äitiysneuvolaan raskausviikolle 14-20. Yhteistapaamisen tarkoitus on arvioida nuoren perheen voimavaroja ja tuen tarpeita yhdessä perheen kanssa. Palvelu tarjotaan kaikille, osana normaalia julkista palvelua.

Toimintamallilla pyritään ennaltaehkäisevään työhön ja varhaiseen puuttumiseen neuvonnan, ohjauksen ja erilaisten tukitoimien kautta. Jos tukea tarvitaan, tehdään se suunnitelmallisesti varaamalla yhteisiä asiakasikoja neuvolaan tai kotiin. Mahdollista on tehdä myös yhteinen palvelusuunnitelma työskentelyn perustaksi.

Yhteisvastaanotolla arviointi tapahtuu keskustelun kautta. Keskustelussa käytetään työvälineenä neuvolatyöhön kehitettyä nk. voimavaralomaketta, johon perhe on etukäteen tutustunut ja mahdollisesti täyttänyt. Voimavaralomakkeessa on kuusi teema aluetta ja yhteensä 48 väittämää johon vastataan neliportaisella asteikolla (täysin samaa mieltä, osittain samaa mieltä, osittain eri mieltä ja täysin eri mieltä). Väittämät luovat, generoivat keskustelua. Sen vuoksi lomakkeessa olevat myös vaikeahkot käsitteet, esimerkiksi henkinen väkivalta, eivät ole haitaksi. Niidenkin avaaminen synnyttää keskustelua. Tavoitteena on mahdollisimman luonteva ja osallistava

keskustelu. Asiakkaan tarpeen mukaisesti voidaan eri asioista käydä tarvittaessa syvempää keskustelua.

Voimavaralomakkeen läpikäynti perheen kanssa on kattavaa, teema-alueet käsittävät ison alueen odottavan perheen hyvinvoinnista: terveys ja elämäntavat, omat lapsuuden kokemukset, parisuhde, vanhemmaksi kasvun ja vanhemmuuden, sosiaalisen tuen, taloudellisen tilanteen, työn ja asumisen. Näiden asioiden läpikäynti muodostaa työntekijöiden kokonaisnäemyksen perheen tilasta, kuten odottavan äidin suhteesta lapseensa. Keskustelun jälkeen arvioidaan mikä on perheen tilanne, minkälaista tukea tarvitaan ja syntykö yhteisasiakkuus sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Jos yhteisasiakkuus alkaa, asiakasperheelle varataan yhteisiä aikoja ja jatketaan yhteistoimintaa perheen kanssa sovitulla tavalla. Jos yhteisasiakkuutta ei synny, asiakkaat ovat saaneet vähintään ohjausta ja neuvontaa. Sosiaalityö ja sen hetkiset kasvot tulee tutuksi, joka mahdollisesti madaltaa kynnystä ottaa myöhemmin yhteyttä. Tällaista on tapahtunut sosiaalityön osalta. Työntekijät ovat kokeneet voimavaralomakkeen hyvänä työvälineenä

Varhain vanhemmaksi -toimintamalli on yksinkertainen ja selkeä. Ammatillinen yhteistyö käynnistyy luonnollisella tavalla osana julkista normaalia palvelua. Koska toiminta ei ole ongelmalähtöistä, palvelu ei leimaa, vaikka raskaana olevat ovat usein alaikäisiä. Asiakkaalle on mahdollista muodostua luottamuksellinen suhde työntekijöihin. Tämä on tärkeitä erityisesti sosiaalityön kannalta. Raskaana olevat nuoret ovat omassa elämässään vielä kehitysvaiheessa. Palvelu tavoittaa perheet varhaisvaiheessa jolloin on isoja riskejä ja paljon menetettävää.

Toimintatapaa harjoittaneiden mukaan yhteinen työ on tehnyt työstä kokonaisvaltaisempaa. Tämä on yhteistyön tulosta, ja merkittävää, sillä sinänsä kummassakin ammattialassa on laaja näkemys hyvinvoinnista. Arviointitutkija Seppo Kilpiäinen kirjoittaa arvioinnissaan, että ”asiakkaiden näkökulmasta projekti on selkeästi osoittanut tarpeellisuutensa” (Kilpiäinen 2011, 31). Äitiysneuvolan terveydenhoitajat, kehittäjätyöntekijät ja Pohjois-Suomen osaamiskeskus mallinsi toimintaa syksyllä 2010 (Mallinnus: www.sosiaalikallega/mallit/moniammatillinen_yhteistyö Julkaistu 3/2011) ja Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu arvioi toimintaa syksystä 2010 keväälle 2011.

Yhteinen työ asiakkaiden hyväksi sujuu tällä hetkellä osana normaalia työtä. Yhteistyö on ollut luontevaa. Noin puolet asiakaskunnasta on tarvinnut ainakin jonkin aikaa tukea sosiaalityön kautta ja noin neljäsosaa on tuettu yhteisasiakkuudessa. Työ- ja asiakasmäärät eivät ole olleet isoja, mutta työ sitäkin palkitsevampaa (n. 20 asiakasperhettä 6/2010-9/2011).

Aikuissosiaalityön ja äitiysneuvolan yhteistä toimintamallia toteutetaan myös Torniossa ja toimintamallin käyttöönottoa ollaan oltu Kemijärvellä käynnistämässä yhdessä perusterveydenhuollon suunnittelijan kanssa kesän ja syksyn 2011 aikana. Tornio lähti mallin käyttöönottoon myöhemmin 2010 vuoden aikana, mutta työ koetaan yhteiseksi ja molemmissa kunnissa innovoivaksi. Tapaamme edelleen säännöllisesti torniolaisia toimintamallin toteuttajia ja jatkamme dialogia ja mahdollista kehittämistyötä. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen mallinnus ja perusterveydenhuollon suunnittelijan työntekijäresurssi on palvellut työn kehittämistä, hiomista ja levittämistä ulospäin.

Toimintamallia on esitelty monessa yhteydessä. Esimerkiksi pelkästään vuoden 2011 aikana tammikuussa Toimiva terveyskeskuspäivillä sekä aikuissosiaalityöpäivillä, maaliskuussa Turvaa, hoivaa, kasvatusta -seminaarissa, toukokuussa Lapin ja Länsi-Pohjan lääkäreiden ja perusturvajohtajien neuvottelupäivillä, kesäkuussa PaKasteen työseminaarissa ja syyskuussa Kirjaamiskäytännöt sosiaali- ja terveydenhuollossa -seminaarissa. Tavoite on, että tällainen työtapa voisi toimia laajemmalla alueella mallina äitiysneuvolan ja aikuissosiaalityön yhteisestä työstä.

Etsivä nuorisotyö, Argos

Kunnallisen nuorisotoimen etsivän nuorisotyön kanssa aloitettiin projektin alussa yhteistyön suunnittelu. Etsivä nuorisotyö, Argos, toimii kentällä nuorten kanssa ja sillä on kytköksiä samoihin palvelutoimijoihin kuin sosiaalityöllä. Asiakaskunta ulottuu ikäprofiililtaan myös alaikäisiin nuoriin. Yhteistyökumppanina etsivä nuorisotyö on ollut mukana miettimässä ja kehittämässä nuorten palveluprosesseja. Kunnallisina nuorten kanssa työtä tekevinä toimijoina nuorisotyön ja sosiaalityön katseista muodostuu laajempi kuva kaupungin nuorten tilasta.

Yhteistyö etsivän nuorisotyön kanssa on ollut sujuvaa projektin aikana. Argosin työntekijät ovat toimineet työparina monissa asiakastilanteissa. Sosiaalityön vähäiset resurssit ovat Argosin kanssa työtä tehdessä tuplantuneet.

Lappia

Ammattiin valmistavan koulun keskeyttäminen on merkittävä nuorten syrjäytymiseen vaikuttava tekijä. Oppilaitos Lappian kanssa on tehty monenlaista yhteistyötä tämän asian vuoksi, esimerkiksi jakamalla infoa toimeentulotuesta, käymällä puhumassa opiskelijoille ja varaamalla aikoja opiskelijoille oppilaitoksessa. Tarkoituksena on selvittää ongelmien syitä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, että turhilta eroamisilta vältyttäisiin mahdollisimman usean kohdalla. Toimintamalli on joustava. Sosiaalityö on paikalla mahdollisimman nopeasti paikalle kutsuttaessa. Tapaamme koulukuraattorin lisäksi oppilaanohjaajia ja terveydenhoitajaa pari kertaa lukukaudessa toimintamallin ylläpitämiseksi ja sen kehittämiseksi.

Työ- ja elinkeinotoimisto

Meri-Lapin työ- ja elinkeinotoimiston kanssa käynnistettiin projektin alussa säännölliset tapaamiset kerran kuukaudessa kartoittamalla riskiryhmään kuuluvia nuoria asiakkaita ja varaamalla heille yhteisiä aikoja. Kerran kuukaudessa vaihdetaan myös tietoja asiakasmääristä, tulevista koulutuksista ja muista työvoimapalveluja ja sosiaalityötä koskevista asioista. Työtapa laitettiin käytäntöön välittömästi.

Työ- ja elinkeinotoimistossa tapahtui 2010 keväällä rakennemuutos, jossa nuorten palvelut hajautuivat kolmeen eri nk. segmenttiin. Tällaisen rakennemuutoksen sisäänajon jälkeen pystyimme jatkamaan kehittämistyötä moniammatillisessa verkostotyössä talven 2010-2011 aikana. Nuorten palvelujen parantamiseen tähtäävä mallinnustyö, johti siihen että syksyllä 2011 jatkettiin yhtä kehittämisideaa. Kaupungin työpajoille kuntouttavilla työsopimuksilla tulevilla nuorilla olisi palvelusuunnitelma mukana työpajajakson tavoitteiden ja työn sisällön tukemiseksi. Sosiaalityöntekijä ja työvoimaneuvoja arvioivat yhdessä asiakkaan ja palveluohjaajan kanssa työpajajakson

aikana jatkokoulukouluja, joko koulutukseen, työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen muuhun työyksikköön, kuntoutukseen tai muuhun vastaavaan. Tavoitteena olisi pitempiaikaisen jatkosuunnitelman luominen.

Nuorten verkkoneuvonta

Verkottuminen tarkoittaa myös sähköistä tavoitettavuutta. Neuvontapalvelu on yksi osa sosiaalityötä. Uula -hankkeen aikana kehitettyyn verkkoneuvontapalveluun on lisätty nk. Nuorten kulma, jossa nuorilla on mahdollisuus laittaa aikavarauspyyntöjä ja kysyä työntekijöiltään heitä askarruttavia asioita. Tarkoituksena on kehittää sisältöä enemmän toimeentuloon liittyvillä ohjeistuksilla.

Tiivistelmä

Kemin sosiaaliviraston nuorten sosiaalityö on saanut näkyvyyttä moniammattillisella työotteella ja kyvyllä tehdä yhteistyötä. Varhain vanhemmaksi toimintamalli on toimiva, ammattilaisia edelleen innovoiva ja asiakkaita tukeva terveyden- ja sosiaalihuollon yhteistyön muoto. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun arviointiraportin (2011) mukaan ennaltaehkäisevää toimintamallia kannattaa jatkaa. Projektin aikana kehittäjätyöntekijöistä on muodostunut moniammatillisen yhteis- ja kehittämistyön koordinoijia nuorten palvelusektorille. Projekti vapautti kehittäjätyöntekijöitä liikkumaan ja tapaamaan yhteistyökumppaneita. Tapaamisissa nousseet ideat muotoutuivat käytännönläheisiksi ja yhteisiksi toimintatavoiksi ja kehittämiskohteiksi. Kehittäminen jatkuu edelleen.

Palvelusuunnitelman kehittäminen ja käyttöönotto sosiaalivirastossa heti projektin alkuvaiheessa oli oikea ajoitus. Palvelusuunnitelma muuttaa työn tekemisen tapaa ja kulttuuria asiakaslähtöisemmäksi, eettisemmäksi ja vaikuttavammaksi tuloksiltaan. Palvelusuunnitelman tekeminen on parhaimmillaan asiakasta osallistavaa toimintaa, joka mahdollistaa asiakkaalle aktiivisen roolin oman elämänsä jäsentäjänä ja muuttajana, sosiaalityöntekijän tukiessa ja rohkaistessa näitä pyrkimyksiä.

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen toimintatapa antaa mahdollisuuden muutostyöhön. Työn muuttaminen muuttaa muutakin kuin työtä. Työnmuutos muuttaa työntekijöitä.

